

Liikenne- ja viestintävaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi raideliikennelain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä liikenteen palveluista annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi raideliikennelain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä liikenteen palveluista annetun lain muuttamisesta (HE 65/2025 vp): Asia on saapunut liikenne- ja viestintävaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- liikenneneuvos Risto Saari, liikenne- ja viestintäministeriö
- budjettineuvos Panu Kukkonen, valtiovarainministeriö
- päällikkö Kaisa Sainio, Liikenne- ja viestintävirasto
- liikenneinsinööri Juho Björkman, Helsingin kaupunki
- johtaja Jonna Juslin, VR-Yhtymä Oy
- toimitusjohtaja Lauri Helke, Fenniarail Oy
- operatiivinen johtaja Jonna Anttila, Tampereen Raitiotie Oy
- projektijohtaja Eero Hemming, Yara Suomi Oy
- logistiikkapäällikkö Ilkka Hamunen, Metsäteollisuus ry
- asiantuntija Jouni Lind, Raidealan neuvottelukunta RAINE edustaen myös Palvelualojen työnantajat PALTA ry:tä
- puheenjohtaja Markku Lehtinen, Rautatiealan Unioni RAU ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- oikeusministeriö
- Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi raideliikennelakia ja liikenteen palveluista annettua lakia.

Raideliikennelakiin esitetään muutosta, jolla jatkettaisiin itäisen kansainvälisen liikenteen kaluston käyttömahdollisuutta kotimaan puutavara- ja kemikaalikuljetuksissa vuoden 2028 loppuun asti. Voimassa oleva poikkeus sallii kaluston käytön Suomen sisäisissä puutavara- ja kemikaali-

Valiokunnan mietintö LiVM 13/2025 vp

kuljetuksissa vuoden 2026 loppuun asti. Poikkeusmahdollisuuden jatkaminen olisi välttämätöntä, jotta yrityksillä olisi riittävästi aikaa hankkia Euroopan unionin lainsäädännön vaatimukset täyttävää kalustoa riittävästi kotimaan puutavara- ja kemikaalikuljetuksiin.

Raideliikennelakiin ja liikenteen palveluista annettuun lakiin tehtäisiin eräitä kaupunkiraideliikennettä koskevia muutoksia. Näistä tärkein olisi se, että Liikenne- ja viestintävirastolle tulisi toimittaa uuden kaupunkiraideliikenteen rataverkon rakentamista koskeva suunnitelma silloin, kun uutta kaupunkiraideliikenteen rataverkkoa suunnitellaan alueelle, jossa ennestään ei ole metro- tai raitiotieliikennettä. Ehdotetun muutoksen tavoitteena olisi, että turvallisuusnäkökohdat otettaisiin entistä paremmin huomioon kaupunkiraideliikenteen rataverkon suunnittelussa ja rakentamisessa. Voimassa olevan sääntelyn nojalla Liikenne- ja viestintävirastolla on mahdollisuus vaikuttaa kaupunkiraideliikenteen rataverkon haltijaan ja liikenteen harjoittajaan vasta siinä vaiheessa, kun nämä toimittavat turvallisuusjohtamisjärjestelmänsä Liikenne- ja viestintävirastolle. Turvallisuusjohtamisjärjestelmä toimitetaan yleensä vasta siinä vaiheessa, kun rataverkolla on tarkoitus käynnistää liikenne, ja tämä on monien ratkaisujen osalta varsin myöhäinen vaihe.

Lisäksi raideliikennelakiin ja liikenteen palveluista annettuun lakiin tehtäisiin eräitä muita teknisluonteisia tarkistuksia.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.4.2026. Itäisen kansainvälisen liikenteen kaluston käyttömahdollisuutta koskevat säännökset tulisivat kuitenkin voimaan 1.1.2027 ja olisivat voimassa vuoden 2028 loppuun.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Puutavara- ja kemikaalikuljetusten jatkuvuuden turvaaminen

(1) Valiokunta pitää hyvänä, että hallituksen esityksellä ehdotetaan itäisen kansainvälisen liikenteen kaluston (OSJD/GOST) käyttömahdollisuutta jatkettavaksi Suomen sisäisissä rautateiden puutavara- ja kemikaalikuljetuksissa kahdella vuodella vuoden 2028 loppuun asti. Valiokunta katsoo, että käytännössä tämä on sopivan muun kuljetuskaluston puutteesta johtuen tässä vaiheessa välttämätöntä näiden kuljetusten jatkuvuuden turvaamiseksi.

(2) Valiokunnan saaman selvityksen mukaan ehdotettu kahden vuoden lisäaika on kuitenkin pisin mahdollinen. Saadun selvityksen mukaan komissio edellyttää, että Suomi raportoi jatkossa komissiolle, miten EU-vaatimusten mukaisen kaluston hankinnat etenevät ja Suomen tulee palata noudattamaan EU-lainsäädäntöä mahdollisimman pian kaluston osalta.

(3) Asiantuntijakuulemisissa on pidetty hyvänä, että esityksessä säädetään OSJD/GOST-standardin mukaisten vaunujen käytön sallimiselle Suomen sisäisessä liikenteessä selkeä päättymispäivämäärä. Valiokunta katsoo, että ehdotus selkeyttää nykyistä tilannetta ja mahdollistaa jatkossa myös tarvittavan uuden kaluston hankintojen suunnittelun ja tarvittavien investointipäätösten tekemisen.

Valiokunnan mietintö LiVM 13/2025 vp

Kaupunkiraideliikenteen turvallisuuden kehittäminen

(4) Esityksellä pyritään lisäksi parantamaan kaupunkiraideliikenteen eli metro- ja raitiotieliikenteen turvallisuutta. Kaupunkiraideliikenne on viimeaikoina laajentunut Suomessa uusille alueille ja käytännön kokemusten mukaan turvallisuusriskejä ja onnettomuuksia ilmenee tyypillisesti tavanomaista enemmän liikenteen käynnistämisvaiheessa.

(5) Valiokunta pitää lähtökohtaisesti hyvänä, että esityksellä pyritään kehittämään kaupunkiraideliikenteen turvallisuutta jo rataverkon suunnitteluvaiheessa. Esityksen mukaan Liikenne- ja viestintävirastolle tulee toimittaa mahdollisimman aikaisessa vaiheessa rataverkon rakentamista koskeva suunnitelma ja virasto arvioi ilmoituksen perusteella hankkeen turvallisuusvaikutukset. Valiokunta katsoo saamansa selvityksen perusteella, että ehdotetut muutokset edistävät noudattavien sääntöjen ja käytäntöjen yhdenmukaisuutta ja ovat omiaan kehittämään raideliikenteen toimivuutta ja turvallisuutta.

(6) Asiantuntijakuulemisessa on pidetty hyvänä esityksen yhdenmukaisia vaatimuksia ilmoituksen tekemisestä ja pääosin myöskin sitä, että turvallisuusvaikutukset käydään läpi Liikenne- ja viestintäviraston kanssa. Osittain uutta ilmoitusmenettelyä on kuitenkin pidetty myös hallinnollista taakkaa lisäävänä ja painotettu, että vastaavaan lopputulokseen oltaisiin voitu päästä käytännön yhteistyön tehostamisella suunnitteluvaiheessa. Kuulemisessa on tuotu esille, että uudet ilmoitus- ja raportointivelvoitteet voivat rasittaa erityisesti pienempiä toimijoita.

(7) Valiokunta toteaa saamansa selvityksen perusteella, että sääntelyn toimeenpanossa, tarvittavassa yhteistyössä ja viranomaisprosessien suunnittelussa tulee huolehtia siitä, että kaupunkiraidehankkeiden eri toimijoille ei aiheudu tarpeetonta hallinnollista taakkaa tai tarpeettomia viivästyksiä sääntelyn soveltamisesta. Valiokunta painottaa, että sääntelyn toimeenpano ja sääntelyn tavoitteiden saavuttaminen vaatii tiiviiden ja toimivien käytännön yhteistyömallien kehittämistä eri toimijoiden välille.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Liikenne- ja viestintävaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 65/2025 vp sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen.

Valiokunnan mietintö LiVM 13/2025 vp

Helsingissä 10.10.2025

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Jouni Ovaska kesk
varapuheenjohtaja Timo Furuholm vas
jäsen Pekka Aittakumpu ps
jäsen Marko Asell sd
jäsen Heikki Autto kok
jäsen Seppo Eskelinen sd
jäsen Atte Harjanne vihr
jäsen Petri Huru ps
jäsen Aleksi Jäntti kok
jäsen Marko Kilpi kok
jäsen Mauri Kontu kesk
jäsen Sheikki Laakso ps
jäsen Mats Löfström r
jäsen Jani Mäkelä ps
jäsen Martin Paasi kok
jäsen Pinja Perholehto sd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Juha Perttula